

RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ METİNLERİNİN VE GÖRSELLERİNİN ON KÖK DEĞER BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Burcu YILDIZ^{1**}

ÖZET

Bireyi toplumsal hayata hazırlayan, toplumla uyumlu hale getiren değerlerin çocuklarda duygu ve davranış boyutlarında kazandırılması küçük yaşlarda olabilecek bir durumdur. Değerler eğitimi gibi soyut kavramların okul öncesi ve ilköğretim yaş aralığındaki çocukların anlayabilmesi için resimli çocuk kitapları önem taşımaktadır. Resimli çocuk kitaplarının içeriğindeki okuyucunun yaş düzeyine uygun olarak yazılmış metin ile resmedilmiş görseller, o yaş grubundaki çocukta ilgi uyandıracak ve değerler eğitimindeki soyut kavramları somutlaştırabileceklerdir. Bu çalışmada, kitap satış sitelerindeki 2023 yılında en çok satılan 20 resimli çocuk kitabındaki metin ve görsellerinde yer alan değerlerin incelenerek ortaya konması amaçlanmaktadır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Resimli çocuk kitapları, amaçsal örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Resimli çocuk kitaplarındaki metin ve görsellerde yer alan on kök değer incelenerek kodlanmış ve belirli başlıklar altında kategorize edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda en sık rastlanan değerlerin sevgi (51), yardımseverlik (43) ve dostluk (15) olduğu, en az rastlanan değerlerin adalet (1), sabır (2) ve dürüstlük (3) olduğu belirlenmiştir. Bu sebeple, adalet, sabır, öz denetim, saygı ve dürüstlük değerlerinin yanı sıra vatanseverlik değerine de ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Resimli Çocuk Kitapları, Değerler, Değerler Eğitimi, Kök Değerler...

ANALYZING THE TEXTS AND VISUALS OF ILLUSTRATED CHILDREN'S BOOKS IN TERMS OF TEN CORE VALUES

ABSTRACT

The acquisition of values that prepare individuals for social life and make them compatible with society in terms of emotions and behaviors in children is a situation that can be achieved at a young age. Illustrated children's books are important for preschool and primary school children to understand abstract concepts such as values education. The text written accordance with the age level of the reader and the illustrated visuals in the children's books will arouse interest in children in that age group and they will be able to concretize abstract concepts in values education. In this study, it is aimed to reveal the values in the texts and visuals of the 20 best-selling illustrated children's books in 2023 on bookselling websites. Document analysis method was used in the study. Illustrated children's books were determined using purposive sampling method. Ten root values in the texts and visuals of the illustrated children's books were examined, coded and categorized under certain headings. As a result of the analysis, it was determined that the most common values were love (51), helpfulness (43) and friendship (15), while the least common values were justice (1), patience (2) and honesty (3). For this reason, it was emphasized that the values of justice, patience, self-control, respect and honesty should be emphasized as well as the value of patriotism.

Key Words: Children's Literature, Illustrated Children's Books, Children's Picture Books, Values, Values Education, Root Values...

Önerilen Atf: Yıldız, B. (2024). Resimli Çocuk Kitaplarının Metinlerinin ve Görsellerinin On Kök Değer Bakımından İncelenmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)/International Journal of Leadership Training (IJOLT)*, 8(1), 1-14. TrDoi: <https://trdoi.org/10.26023458/uled.1483948>

^{1**} Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı/ Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, burcuyildizs20@gmail.com

GİRİŞ

Toplumu toplum yapan temel taşlar, değerlerdir. Bir millete ait olan kültürel, ekonomik, sosyal ve bilimsel değerleri kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütününe değer denilmektedir (TDK, 2022). Değerlerini bilen ve bu değerleri yaşadığı çevreye yansıtan bireyler sayesinde toplum, olumlu anlamda yapılır. Değerler, örf ve adetler gibi yazılı olmayan, dünyadaki tüm insan topluluğunun huzur ve refah içinde bir arada yaşamasını sağlayan kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. Değerler eğitimi ise kaynaklarda ulusal, ahlaki, dini, evrensel, toplumsal vb. şeklinde sınıflandırılarak öğrencilere anlatılması ve bu değerlerin kazandırılması olarak tanımlanabilir (Gözel ve Dinçer, 2021). Milli Eğitim Bakanlığının örgün öğretimde kullanılan ders öğretim programlarında yer alan on kök değer vardır. Bu değerler öğretim programlarında adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik şeklinde yer almaktadır (MEB, 2022).

Bireyler, değerleri erken gelişim dönemlerinde ailede öğrenmeye başlarlar. Aileden sonra değerleri öğrenmeye, eğitim – öğretimin ilk basamağı olan okullarda devam ederler. Değerler sayesinde toplum ayakta kalır. Değerler kazandırılmadığında toplumda bazı eksikliklerin ortaya çıktığı görülebilir. Bu sebeple değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusuna eğitimciler ve toplumbilimciler önemli bir vurgu yapmaktadır (Pilav ve Orhan, 2020). Toplumsal hayattaki mutluluğu, huzuru ve insanların birbirlerine daha güvenli bağlanmasını sağlayan değerlerin, kazanımlarını öğrencilere aktarımını yapmada değerler eğitiminin önemli olduğu belirtilmektedir (Yazıcı, 2013). Bu yüzden değerler, aileden sonra formal eğitim şeklinde okullarda verilmeye devam eder. Değerler eğitiminin ve aktarımının iyi bir şekilde olabilmesi için okullarda işleyen süreç önem kazanmaktadır. Okullardaki öğretim programlarını ve içeriğini oluşturan ders kitapları, öğretimin planlı ve sistematik bir şekilde yürütülebilmesi için somut bir materyaldir (Durmaz ve Yorulmaz, 2022). Okulda gerçekleştirilen eğitim – öğretim çalışmalarında kitapların ayrı ve önemli bir yeri vardır. Teknolojinin gelişmesiyle basılı kitapların yerini dijital medya kaynakları almaya başlasa da eğitim – öğretimde kitapların üstünlüğünün hala devam ettiğini söylemek mümkündür (Pilav ve Orhan, 2020).

Yazılı metinler, okurda duygusal tedailer uyandırarak okuru yeni bir incelemeye, maceraya yöneltir; kelimelerle kurulan yeni anlam örüntüleri, okuru düşünmeye çağırır (Sever, 2013). Kitaplar, bilgi edinmek ve genel kültürü arttırmak amacıyla okunulduğu gibi hayal gücünü genişletmek ve yaratıcılığı geliştirmek için de okunur. Çocuklar için hazırlanan kitaplar, çocukların yaş düzeylerine bağlı olarak yazı ve resim boyutlarında değişkenlik gösterebilir de genel anlamda hazırlanan kitaplar resimli çocuk kitaplarıdır. Resimli çocuk kitapları, görsel unsurlar aracılığıyla anlatılanların somutlaştırılıp anlamlandırılmasını sağlayan eserlerdir (Pilav ve Orhan, 2020). Özellikle okul öncesi ve ilköğretim birinci sınıf yaş gruplarında resimler büyük önem taşımaktadır. Çocuk kendisine okunan kitabı anlamlandırabilmesi için önce resimlerle ilişki kurar. 2 - 4 yaş grubu çocuklar için kitabın en temel görevi, bu yaş grubu çocuklarının kavramları anlamlandırma sürecine ve anlama becerisine yardımcı olmasıdır. Resimli çocuk kitapları, öğrendikleri yeni kavramları anlamlandırma, öğrendikleri yeni kavramlar arasında ikili ilişkiler kurma gibi bilişsel süreçlerine katkı sağlarken kitaplardaki resimlerin çocukları kendine çekebilen estetik olanaklarıyla çocukların ilgisini çekerek kitaplardaki dilsel yapılar ve kurgularla da çocukların renkli dünyasına girmeyi başarmıştır (Sever, 2013).

Çocuklar için hazırlanan resimli çocuk kitaplarında biçim bakımından çocuklara uygunluğu ve içerik bakımından da çocuklara kazandırılması gereken olumlu davranış durumları bulunması istenir. Çocuk kitaplarındaki biçimsel özellik ne kadar önemliyse içerik de bir o kadar önemlidir. Bir çocuk kitabı biçimsel özellikler bakımından ne kadar iyi olursa olsun içerik bakımından yeterli değilse eserlerin çocuklara kazandırılması istenen durumlar konusunda yararlı olması beklenemez (Oğuzkan, 1983).

Her kitap yeni şeyler öğrenmek ve merak edip araştırmak için, genel kültürümüzü ve kendimizi geliştirmek için bizlere sunulan eserlerdir. Küçük yaştan itibaren çocuklara sunulan eserler, yaş ilerledikçe biçimsel ve içeriksel olarak da değişkenlik göstermektedir. Küçük yaşlarda içerik bakımından kazandırılması beklenen durumların yer aldığı kitaplarda, kitaplardaki resimlerin de önemli bir boyut kazandığını görmek mümkündür. Kitaplardaki

metinlerin önemi nasılsa, çocuk için resimler de ayrı bir öneme sahiptir. Kitaplardaki resimler, çocuğun kitapta geçen olayı ve durumu anlamlandırmasına ve içselleştirmesine yardımcı olur (Durmaz ve Yorulmaz, 2022). Bu sebeple ailede başlayıp okulda devam eden, toplumun temel taşları olan değerlerin çocuklara küçük yaştan itibaren kazandırılması hedeflenmektedir. Değerler eğitimi, resimli çocuk kitaplarında da yer almaktadır. Çocuk, soyut bir kavram olan değerleri, resimli çocuk kitapları sayesinde somutlaştırarak öğrenir. Bu sayede küçük yaşlardan itibaren değerler kazandırılmaya çalışılır.

1.PROBLEM DURUMU

Değerler, insanı insan yapan ve tüm insanlığı ve canlıları ilgilendiren, toplumsal düzeni sağlayan unsurlardır. Bu unsurlar küçük yaşta ailelerden öğrenilmeye başlanır. Eğitim – öğretimin ilk basamağı olan okullarla devam eden değerler eğitimi sayesinde topluma değerlerini koruyan ve yaşatan bir nesil yetiştirilmek hedeflenir. İyi bir vatandaş olarak yetişen çocuklar, hayatta da faydalı bireyler olarak toplumumuza katkı sağlayacaklardır. Bunu sağlayabilmenin yollarından biri de elbette ki kitaplardır. Okul öncesi ve ilkökul yaş gruplarında da resimli çocuk kitapları bu konuda büyük öneme sahiptir. Resimli çocuk kitaplarındaki metinler ve görseller sayesinde bu yaş grubundaki çocuklara değerler eğitimi somutlaştırarak kazandırmak mümkündür. Bu araştırmada resimli çocuk kitaplarının değerler eğitimindeki önemini ortaya koyabilmek amacıyla iki farklı kitap satış sitelerindeki 2023 yılında en çok satılan 20 resimli çocuk kitabı seçilerek, resimli çocuk kitaplarındaki içerik ve kitaplardaki resimler Milli Eğitim Bakanlığı'nın ders öğretim programlarında yer alan on kök değer bakımından incelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, değerler eğitiminin resimli çocuk kitaplarıyla kazandırılmasını vurgulamak amacıyla önem taşımaktadır. Çünkü doğru bir şekilde yürütülecek değerler eğitiminde resimli çocuk kitaplarının rolü oldukça belirleyicidir. Bu sebeplerle bu çalışmanın problemini “resimli çocuk kitaplarının içeriğinde ve resimlerinde on kök değerlerin ne düzeyde yer bulduğu” oluşturmaktadır. Bu problem durumu ışığında aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur.

1. Resimli çocuk kitaplarının metinlerinde on kök değere ne derece yer verilmiştir?
2. Resimli çocuk kitaplarının görsellerinde on kök değere ne derecede yer verilmiştir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Soyut kavram olan değerler, okul öncesi ve ilkökul birinci sınıf yaş gruplarına kazandırılmaya çalışılırken somutlaştırılır. Bu somutlaştırma yöntemlerinin arasında resimli çocuk kitapları da yer alır. Bireyi toplumsal hayata hazırlayan, toplumla uyumlu hale getiren değerlerin çocuklarda duygu ve davranış boyutlarında kazandırılması, küçük yaşlarda olabilecek bir durumdur. “Ağaç yaşken eğilir.” atasözünden hareketle gerçekleştirilecek bu davranışı en iyi şekilde kazandırmanın yolu da çocukların dikkatini çekecek resimli çocuk kitaplarıdır. Çocukların hayal gücü ve duygu dünyası resimli çocuk kitaplarından alacakları kazanımlar sayesinde pekişecektir. Bu sebeplerden dolayı yapılan bu araştırma, alana katkı sağlaması açısından önem kazanmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada doküman incelemesi metodu kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi, araştırma konusunun verilerini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen birçok dokümanın incelenmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir (Özkan, 2021). Doküman analizi, araştırma verilerinin toplanacağı duruma doğrudan ulaşma imkânı bulunmadığı durumlarda araştırma problemine cevap bulmak için mevcut verileri kullanmayı gerektiren bir tekniktir (Çelebi, 2022). Belli bir amaca bağlı olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsayan doküman analizi, ayrıntılı bilgiye sahip olduklarından dolayı araştırmalar için faydalı kaynaklardır (Karasar, 2023; Çelebi, 2022).

2.1.Araştırmanın Materyalleri

Araştırmanın veri kaynağı, iki kitap satış sitelerindeki 2023 yılında en çok satılan 20 resimli çocuk kitabından ve ders öğretim programlarında yer alan değerler bölümünden oluşmaktadır.

Araştırma sürecine dâhil edilen resimli çocuk kitapları **Tablo-1**'de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Araştırma Sürecinde Kullanılan 2023 Yılında En Çok Satılan Resimli Çocuk Kitapları

Kitabın Adı	Yazar	Resimleyen	Yayınevi
Avucundaki Öpücük	Audrey Penn	Ruth E. Harper ve Nancy M. Leak	Butik Yayıncılık
Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamanı	Sophie Schoenwald	Günther Jakobs	Kültür Yayınları
İyi Yürekli Dev Memo	Julia Donaldson	Axel Scheffler	Kültür Yayınları
Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü	Sophie Schoenwald	Günther Jakobs	Kültür Yayınları
Şu Yaramaz Tavşanlar	Ciara Flood	Ciara Flood	Kültür Yayınları
Uykusu Gelmeyen Porsuk	Constanze von Kitzing	Constanze von Kitzing	Kültür Yayınları
Hep “Hayır!” Diyen Çocuk	Charlie Griffin	Kathryn Durst	Kültür Yayınları
Sevginin Gücü	Caroline Richards	Louise Anglicas	Kültür Yayınları
Paylaşmak İstemeyen Ayı	Oakley Graham	Lizzie Walkley	Kültür Yayınları
Her İstedığı Olsun İsteyen Moli	Julie Gassman	Sarah Horne	Binbir Çiçek Kitaplar
Yemek Seçen Kirpi	Andrea Reitmeyer	Andrea Reitmeyer	Kültür Yayınları
Tarçın'ın Kaybolan Havuçları	Andreas König	Günther Jakobs	Kültür Yayınları
Ben Yapmadım!	Lucy Barnard	Hannah Wood	Kültür Yayınları
Küçük Kar Tanesi	Suzanne Fossey	Gina Maldonado	Kültür Yayınları

Seni Seviyorum Miniğim	Ronne Randall	Peter Scott	Kültür Yayınları
Hadi Sarılalım Babacığım	Stephanie Moss	Daniel Howarth	Kültür Yayınları
Küçük Meşe Palamudu	Melanie Joyce	Gina Maldonado	Kültür Yayınları
Küçük Penguen Sudan Korkuyor	Rachel Elliot	Karen Sapp	Kültür Yayınları
Utangaç Ayı Monti	Duncan Beedie	Duncan Beedie	Kültür Yayınları
Dedektif Zebra ve Kayıp Kurabiyelerin Gizemi	Gill McLean	Gill McLean	Kültür Yayınları

Tablo-1 incelendiğinde 2023 yılında en çok satan 20 resimli çocuk kitaplarının çeviri çocuk kitapları olduğu görülmektedir.

2.2.Verilerin Toplanması ve Yöntemi

Araştırmada veri toplama tekniği olarak doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. İki kitap satış sitelerindeki 2023 yılında en çok satılan resimli çocuk kitaplarından, araştırmanın amacına uygun 20 resimli çocuk kitabı belirlenerek on kök değer bakımından araştırmaya başlanmıştır. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda amaçsal örneklemenin çokça kullanıldığı görülmektedir. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından donanımlı durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır (Büyüköztürk ve diğ., 2022).

2.3.Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde, elde edilen, toplanan veriler objektif olarak nesnel bir çerçevede incelenir. İncelenen bu veriler nitel olarak değerlendirilir. Değerlendirilen bu farklı materyaller örnekleme, kategorize etme, kodlama gibi yöntemlerle analiz edilir (Metin ve Ünal, 2022). Betimsel analiz, daha önceden belirlenmiş temalara göre toplanılan çeşitli verilerin özetlenmesini ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür (Eryılmaz ve Deniz, 2019). Bu araştırmada iki kitap satış sitelerindeki 2023 yılında en çok satılan kitaplar listesindeki 20 resimli çocuk kitabının metin ve görsellerindeki değerler durumu incelenmiştir.

3. BULGULAR

Bu çalışma, kitap satış sitelerindeki 2023 yılında en çok satışı yapılan 20 resimli çocuk kitabının metinlerinin ve görsellerinin on kök değer bakımından incelenip ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgular “Metinlerde Yer Alan Değerler” ve “Görsellerde Yer Alan Değerler” olarak iki tablo altında incelenmiş olup metinlerden ve görsellerden örnek ifadeler de yer verilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Resimli çocuk kitapları incelendiğinde, resimli çocuk kitaplarının metinlerinde yer alan on kök değere **Tablo 2**'de yer verilmiştir.

Tablo 2.
Metinlerde Yer Alan Değerler

Değerler	Avucundaki Öpücük	Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamanı	İyi Yürekli Dev Memo	Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü	Şu Yaramaz Tavaşanlar	Uykusu Gelmeyen Porsuk	Hep "Hayır!" Diyen Çocuk	Sevginin Gücü	Paylaşmak İstemeyen Ayı	Her İsteddiği Olsun İsteyen Moli	Yemek Seçen Kirpi	Tarçın'ın Kaybolan Havuçları	Ben Yapmadım!	Küçük Kar Tanesi	Seni Seviyorum Miniğim	Hadi Sarılahım Babacığım	Küçük Meşe Palamudu	Küçük Penguen Sudan Korkuyor	Utangaç Ayı Monti	Gizemi	TOPLAM	
Adalet																					1	1
Dostluk	1	1	1		2			3	1			1		1			1	2	1			15
Dürüstlük					1								1								1	3
Öz Denetim		2	1	2		3	2															10
Sabır				1													1					2
Saygı									1	3												4
Sevgi	7	1	1	1		1	7				2	2	2	5	13	5	1		3			51
Sorumluluk	2	1		3	4	1				2		1			2		1					17
Vatanseverlik																						0
Yardımsesverlik		7	7	3	4	5		4	6		2				2	1		1	1			43
TOPLAM	10	12	10	10	7	12	4	14	8	5	4	4	3	6	17	6	4	3	5	2	169	

Tablo 2 incelendiğinde 2023 yılında en çok satılan resimli çocuk kitaplarında, on kök değerden en çok yer alan değer sevgi (51) olduğu görülmektedir. *Seni Seviyorum Miniğim* (13), *Sevginin Gücü* (7) ve *Avucundaki Öpücük* (7) kitaplarında sevgi değerinin daha çok olduğu görülmektedir. Örneğin *Avucundaki Öpücük* kitabında “Artık nereye giderse gitsin annesinin sevgisinin onunla birlikte olacağını biliyordu.” (s.20) ve *Sevginin Gücü* kitabında “Hatırladığın her güzellikte, Sevginin gücüyle daha da çoğalacağız, Hiç korku kalmasın içinde.” (s.13) şeklinde metinlerde yer almaktadır. Sevgi değerine en az yer verilen kitaplar *Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamanı* (1), *İyi Yürekli Dev Memo* (1), *Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü* (1), *Hep “Hayır!” Diyen Çocuk* (1) ve *Küçük Meşe Palamudu* (1) şeklinde belirtilmiştir. Örneğin *Hep “Hayır!” Diyen Çocuk* kitabında “Onu sevgiyle kucaklardı, babasıyla annesi.” şeklinde metinde yer almaktadır.

İncelenen resimli çocuk kitaplarında ikinci olarak en çok yer alan değer yardımsesverlik (43) olduğu görülmektedir. *Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamanı* (7), *İyi Yürekli Dev Memo* (7) ve *Paylaşmak İstemeyen Ayı*

(6) kitaplarında yardımseverlik değerinin daha çok olduğu görülmektedir. Örneğin *Paylaşmak İstemeyen Ayı* kitabında “*Kek bulaşmış bütün o mutlu yüzleri görünce paylaşmanın güzel bir şey olduğunu anladı.*” şeklinde ifade edilmiştir. Yardımseverlik değerine en az yer verilen kitaplar *Utangaç Ayı Monti* (1), *Küçük Penguen Sudan Korkuyor* (1) ve *Hadi Babacığım Sarılalım* (1) şeklinde belirtilmiştir. Örneğin *Hadi Babacığım Sarılalım* kitabında “*Kayalıklardan geçemediğim için beni itip, yardım etmek için her zaman yanımda oluyorsun.*” şeklinde ifade edilmiştir.

Resimli çocuk kitaplarında en çok geçen üçüncü değer ise sorumluluk (17) değeridir. *Uykusu Gelmeyen Porsuk* (4) ve *Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü* (3) kitaplarında sorumluluk değerinin daha çok verildiği görülmüştür. Örneğin *Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü* kitabında “*Nane bütün gün diş fırçaladı.*” (s.22) şeklinde ifade edilmiştir. Sorumluluk değerine en az değinen kitaplar ise *Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamanı* (1), *Küçük Meşe Palamudu* (1), *Tarçın'ın Kaybolan Havuçları* (1) ve *Hep “Hayır!” Diyen Çocuk* (1) şeklinde belirtilmiştir. Örneğin *Küçük Meşe Palamudu* kitabında “*Kış için meşe palamudu topluyordu çalışkan sincap.*” (s.8) şeklinde ifade edilmiştir.

Sevgi (51), yardımseverlik (43) ve sorumluluk (17) değerlerinden sonra, sırasıyla dostluk (15), öz denetim (10), saygı (4), dürüstlük (3), sabır (2), adalet (1) ve vatanseverlik (0) olarak resimli çocuk kitaplarında yer almaktadır.

Resimli çocuk kitaplarının on kök değer bakımından incelenmesi sonucunda toplam 169 değere ulaşıldığı görülmektedir. Resimli çocuk kitaplarını değerlerin sayısına göre *Seni Seviyorum Miniğim* (17), *Sevginin Gücü* (14), *Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamanı* (12), *Uykusu Gelmeyen Porsuk* (12), *Avucundaki Öpücük* (10), *İyi Yürekli Dev Memo* (10), *Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü* (10), *Paylaşmak İstemeyen Ayı* (8), *Şu Yaramaz Tavşanlar* (7), *Küçük Kar Tanesi* (6), *Hadi Sarılalım Babacığım* (6), *Her İsteddiği Olsun İsteyen Moli* (5), *Utangaç Ayı Monti* (5), *Hep “Hayır!” Diyen Çocuk* (4), *Yemek Seçen Kirpi* (4), *Tarçın'ın Kaybolan Havuçları* (4), *Küçük Meşe Palamudu* (4), *Ben Yapmadım!* (3), *Küçük Penguen Sudan Korkuyor* (3) ve *Dedektif Zebra ve Kayıp Kurabiyelerin Gizemi* (2) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 3.

Resimli Çocuk Kitaplarındaki Örnek İfadeler

DEĞERLER	KİTABIN ADI	ÖRNEK İFADE
Adalet	Dedektif Zebra ve Kayıp Kurabiyelerin Gizemi	“Dedektif Zebra ve yardımcısı Nokta soruşturmayı herkesi mutlu edecek şekilde çözmüştü.” (s.29)
Dürüstlük	Ben Yapmadım!	“‘Tek bir şartla,’ demiş babaları, ‘bir daha yalan söylemek yok, tamam mı?’” (s.19)
Dostluk	Utangaç Ayı Monti	“O gün bir sürü arkadaş edindi.” (s.34)
Öz Denetim	Hep “Hayır!” Diyen Çocuk	“Bunu kaçırmak istemedi, hemen kalkıp giyindi.”
Sabır	Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü	“Hepsi yan yana dizilip sabırla sıranın gelmesini bekledi.” (s.22)
Saygı	Paylaşmak İstemeyen Ayı	“Küçük Ayı'nın kekleri paylaşmadan önce izin alması gerekirdi ama Ayı ona kızamadı.”
Sevgi	Tarçın'ın Kaybolan Havuçları	“Tarçın'ın yüzüne kocaman bir gülümseme yayıldı.”
Sorumluluk	Her İsteddiği Olsun İsteyen Moli	“Şey... Demek istediğim, okuldayken öfkeli davranmamak gerekir, çünkü böyle bir kural

Vatanseverlik	-	-	var.”
Yardımseverlik	Sevginin Gücü		“Eve dönmeme yardım ettiler, sevginin gücünü de öğrenmiş oldum.” (s.22)

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4.
Görsellerde Yer Alan Değerler

Değerler	Avucundaki Öpücük	Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamani	İyi Yürekli Dev Memo	Hayvanat Bahçesinde Dış Fırçalama Günü	Şu Yaramaz Tavşanlar	Uykusu Gelmeyen Porsuk	Hep "Hayır!" Diyen Çocuk	Sevginin Gücü	Paylaşmak İstemeyen Ayı	Her İsteddiği Olsun İsteyen Moli	Yemek Seçen Kirpi	Tarçın'ın Kaybolan Havuçları	Ben Yapmadım!	Küçük Kar Tanesi	Seni Seviyorum Miniğim	Hadi Sarılalım Babacığım	Küçük Meşe Palamudu	Küçük Penguen Sudan Korkuyor	Utangaç Ayı Monti	Dedektif Zebra ve Kayıp Kurabiyelerin Gizemi	TOPLAM
Adalet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Dostluk	1	1	-	-	3	-	-	4	-	-	1	2	-	6	-	-	3	6	3	-	30
Dürüstlük	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Öz Denetim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Sabır	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Saygı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Sevgi	6	-	-	-	1	1	2	5	1	1	-	2	2	-	10	6	-	-	1	-	38
Sorumluluk	-	-	-	1	3	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4	12
Vatanseverlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Yardımseverlik	-	2	5	5	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	3	-	2	1	2	24
TOPLAM	7	3	5	6	7	1	2	9	3	3	3	4	4	6	10	9	4	8	5	6	106

Tablo-4 incelendiğinde 2023 yılında en çok satılan resimli çocuk kitaplarında yer alan resimlerde en çok yer verilen değer in sevgi (38) olduğu görülmektedir. *Seni Seviyorum Miniğim* (10), *Hadi Sarılalım Babacığım* (6), *Avucundaki Öpücük* (6) ve *Sevginin Gücü* (5) kitaplarında sevgi değerine daha sık yer verilmiştir.

Sevgi değerinden sonra sırasıyla, dostluk (30), yardımseverlik (24), sorumluluk (12), sabır (1), adalet (0), dürüstlük (0), öz denetim (0), saygı (0) ve vatanseverlik (0) değerlerine resimli çocuk kitaplarında yer verilmiştir.

2023 yılında en çok satılan resimli çocuk kitaplarında bulunan resimlerde 106 olumlu değer yer aldığı görülmektedir. *Şu Yaramaz Tavşanlar* (7), sorumluluk (3), dostluk (3) ve sevgi (1) değerlerini barındırarak en çok değer barındıran resimli çocuk kitabı olup, *Uykusu Gelmeyen Porsuk* (1), sadece sevgi (1) değerini barındırarak en az değer barındıran resimli çocuk kitabı olarak belirlenmiştir. İncelenen diğer resimli çocuk kitaplarının değer sıklıkları ise; *Seni Seviyorum Miniğim* (10), *Hadi Sarılalım Babacığım* (9), *Sevginin Gücü* (9), *Küçük Penguen Sudan Korkuyor* (8), *Avucundaki Öpücük* (7), *Hayvanat Bahçesinde Diş Fırçalama Günü* (6), *Küçük Kar Tanesi* (6), *Dedektif Zebra ve Kayıp Kurabiyelerin Gizemi* (6), *İyi Yürekli Dev Memo* (5), *Utangaç Ayı Monti* (5), *Tarçın'ın Kaybolan Havuçları* (4), *Ben Yapmadım!* (4), *Küçük Meşe Palamudu* (4), *Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamamı* (3), *Paylaşmak İstemeyen Ayı* (3), *Her İsteddiği Olsun İsteyen Moli* (3), *Yemek Seçen Kirpi* (3) ve *Hep "Hayır!" Diyen Çocuk* (2) şeklinde sıralanmaktadır.

Resimli çocuk kitaplarında yer alan değerlere ait görseller aşağıda verilmiştir.

Resim 1:
Dostluk, *Küçük Kar Tanesi*

Resim 2:
Sorumluluk, *Şu Yaramaz ...*

Resim 3:
Yardımsverlik, *Hayvanat ...*

Resim 4:
Sevgi, *Seni Seviyorum Miniğim*

Resim 5:
Yardımsverlik, *Paylaşmak ...*

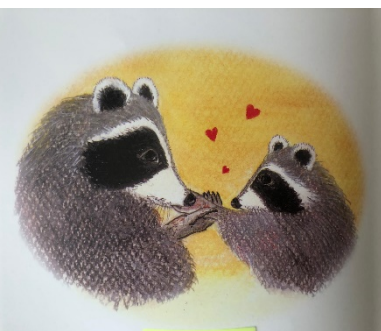
Resim 6:
Sabır, *Küçük Meşe Palamudu*

Resim 7:
Sorumluluk, *Her İsteddiği ...*

Resim 8:
Yardımsverlik, *Dedektif ...*

Resim 9:
Sevgi, *Avucundaki Öpücük*

Resim 10:
Yardımseverlik, Yemek Seçen...

Resim 11:
Yardımseverlik, Utangaç ...

Resim 12:
Dostluk, Avucundaki Öpücük

Resim 13:
Sevgi, Uykusu Gelmeyen ...

Resim 14:
Dostluk, Hayvanat ...

Resim 15:
Sevgi, Sevginin Gücü

Resimli çocuk kitaplarındaki görseller incelendiği zaman on kök değerden dostluk değerine bakıldığında, kitaptaki karakterin arkadaşlarıyla birlikte yaptığı etkinlikler ve oyunlar görselleştirilerek dostluk değeri vurgulanmıştır. Resimlerdeki sorumluluk değeri incelendiğinde, kitaptaki karaktere öncesinde söylenen, verilen görevi yapması sonucunda kitaptaki karakterin sorumluluk bilincine sahip olduğu görsellerde yansıtılmıştır. Yardımseverlik değerine bakıldığında, karakterlerin hangi konuda olursa olsun birbirlerine yardım etmeleri görsellerde vurgulanmıştır. Sevgi değeri incelendiğinde karakterin arkadaşlarının ve ailesinin sevgisinin yansıtıldığı görülmektedir. Sabır değeri ise sadece bir resimli çocuk kitabının görsellerinde yansıtılmış olup karakterin sabretmesi sonucunda güzel şeylerin olacağı yansıtılmıştır.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma, on kök değer, kitap satış sitelerindeki 2023 yılında en çok satılan 20 resimli çocuk kitaplarındaki metin ve görsellerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda incelenen 20 resimli çocuk kitabındaki metinlerde toplam 169 değere rastlanmıştır. Yine aynı kapsamda incelenen 20 resimli çocuk kitaplarındaki görsellerde toplam 106 değer tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen 20 resimli çocuk kitabı içerisindeki metinlerde en çok barındıran değerler sevgi (51), sorumluluk (17), dostluk (15) ve öz denetim (10) olarak tespit edilmiştir. Arkadaşlarına, ailesine, çevresindeki nesnelere karşı sevgi değeri işlenmiş olup sevginin herkese karşı gösterilmesi vurgulanmıştır. Sorumluluk değerinde ise karakterlerin yapması gereken durumlar karşısında gösterdikleri tutumları ele alarak kazandırılmak amaçlanmıştır. Dostluk değeri, sevgi değeri ile harmanlanmış olup yeni edinilen arkadaşlara ve zaten var olan arkadaşlıklara karşı gösterilen davranış olarak ele alınmıştır. Öz denetim değerinde de sorumluluk değeri ile harmanlanarak karakterin yapması gereken davranışları içsel güdülenme yolu ile yaparak resimli çocuk kitaplarında yer almıştır.

Metinlerde en az işlenen değerler ise saygı (4), dürüstlük (3), sabır (2) ve adalet (1) olarak tespit edilmiştir. Kitaplardaki karakterlerin dostlarına karşı göstermiş oldukları davranışın karşılığı olarak saygı değeri ön plana çıkmaktadır. Sonuçları ne olursa olsun doğruyu söylemenin güzel bir şey olduğunu anlatarak dürüstlük değerine değinilmiştir. Sabır değeri, kitaplarda metin içerisinde kelime kavramı olarak yer almıştır. Sabredilen durumun sonunda güzel şeyler olacağı vurgusu yapılmıştır. Alınan sorumluluk karşısında yapması gereken davranışı gerçekleştirerek kitaptaki karakterler arasında eşit davranılması gerektiği adalet değeri ile vurgulanmıştır.

İncelenen resimli çocuk kitaplarındaki görsellerde en çok bulunan değerler sevgi (38), dostluk (30), yardımseverlik (24) ve sorumluluk (12) olmuştur. Sevgi değeri, resimli çocuk kitaplarında aile ve arkadaşlık ortamında gördüğü sevgiyi belirtecek şekilde yansıtılmıştır. Dostluk değeri, arkadaşlık ortamındaki oyunlarla resmedilmiştir. Yardımseverlik değeri, dostluk değeriyle harmanlanarak resmedilmiştir. Sorumluluk değeri, öncesinde söylenen ve verilen görevi yaparak kitaptaki karakterin sorumluluk bilincine sahip olduğu görsellere yansıtılmıştır. Görsellerde en az işlenen değer ise sabır (1) değeridir. Sabır değeri, bir palamudun toprak altında olgunlaşmasını beklerken resmedilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen eserler göz önünde bulundurulduğunda resimli çocuk kitaplarından en fazla sayıda değere sahip olan; içerisinde dostluk, öz denetim, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerini barındıran kitap *Hayvanat Bahçesinde Uyku Zamanı* kitabıdır. On kök değerden beşi, birden fazla yerde ele alınmış ancak dürüstlük, sabır, saygı ve vatanseverlik değerleri kitapta işlenmemiştir. En az sayıda değer olduğu resimli çocuk kitabı ise *Dedektif Zebra ve Kayıp Kurabiyelerin Gizemi* kitabıdır. Bu kitapta on kök değerden iki tanesi işlenmiş olup bunlar adalet ve dürüstlük olarak tespit edilmiştir.

Gençer ve Doğan-Kahtalı (2022), Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarını kök değerler bakımından inceledikleri araştırmada saygı, sevgi ve sorumluluk değerlerinin çok fazla işlendiğini tespit etmişlerdir ve eserlerdeki toplam değer sayısı olarak 234 değere rastlamışlardır. En az işlenen değer olarak da vatanseverlik değeri ortaya konulmuştur. Aydın ve Öksüz'ün (2021), yaptığı araştırmada Miyase Sertbarut, Gülten Dayıoğlu, Bilgin Adalı, Sait Faik ve Sabahattin Ali'nin kitaplarındaki değerleri hangi sıklıkla ele aldıklarını incelemişlerdir. Sevgi, duyarlılık, çalışkanlık ve yardımseverlik değerlerine daha sık rastlanırken; vatanseverlik, eşitlik, sabır, cesaret ve öz denetim değerlerine daha az rastladıklarını gözlemlemişlerdir. Bu bağlamda vatanseverlik değerine çok az sayıda yer veren kitaplar olduğu görülmektedir. Kitapların çoğunda sevgi değeri daha fazla işlenmiştir.

İncelenen resimli çocuk kitaplarındaki yaş grubu aralığı, okul öncesi ve ilkokul dönemindeki çocuklara aittir. Bu bağlamda, bu yaş grubundaki çocuklar onlara okunan kitaplarda veya okudukları kitaplardaki karakterlerin olumlu veya olumsuz kişilik özelliklerini örnek alarak bunu çevrelerine yansıtırlar. Bu sebepten dolayı da çocukların okudukları veya çocuklara okunan kitaplar önem taşımaktadır. Yine bu duruma yönelik Çetinkaya ve Durmaz (2020), çocuklar, beğendikleri kitap kahramanlarının davranışlarını örnek alarak onlar gibi davranmaya çalıştıklarını vurgulamışlardır. Bu nedenle olumlu kişilik özelliklerine sahip olan kitap kahramanları, çocuklar için iyi bir rol model özelliği taşımaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı da, 2017 yılında yaptığı değişiklikle birlikte değerler eğitimine önem vermiş ve bu yöndeki çalışmalarını destekleyerek, değerleri eğitsel kitapların içerisindeki metinlerde ve görsellerde vurgulamaktadır. Bu bağlam dikkate alındığında, birçok kitabın kapaklarında “değerler eğitimine göre hazırlanmıştır” ibaresi yer almaktadır. Soyut olan bu kavramı somutlaştırmada da resimli çocuk kitapları önem kazanmaktadır. Bu sebeple değerleri, okul öncesi ve ilkokul seviyesindeki çocuklara kazandırırken soyut yollarla değil somut yollarla kazandırmak önemlidir. Sever (2013), resimli çocuk kitaplarındaki resimler sayesinde çocukların işitme, bakma, görme, imgeleme ve duyu algıları gelişir, bu sayede soyut kavramları anlamlandırılmaları kolaylaştığını vurgulamaktadır. Resimli çocuk kitapları sayesinde çocukta değer bilinci oluşur. Metinlerden yola çıkarak öğrenir, görsellerden yola çıkarak o değeri somutlaştırır. Yine bu bağlamda Aydın ve Öksüz (2021), değerlerin nasihat olarak değil, konu edilen hikâyede hayatın bir parçası olarak okuyucu kitlesine verilmesi ve kalıcılığın sağlanması açısından zorunlu olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple çocuğun okuyacağı kitapların seçiminde görsel ve metin olarak olumlu yargılar barındırması, çocuğun o değeri anlaması

ve somutlaştırması bakımından önem taşımaktadır. Değerleri kazanan çocuğun topluma bakış açısı gelişmekte ve toplumdaki konumu da önem kazanmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre on kök değerden resimli çocuk kitaplarının metinlerinde en fazla işlenen değerler sevgi ve yardımseverlik olarak tespit edilirken, resimli çocuk kitaplarının görsellerinde en fazla işlenen değerler dostluk ve sevgi değerleri olarak bulunmuştur. Resimli çocuk kitaplarının metinlerinde en az değer olarak adalet değeri tespit edilirken, vatanseverlik değerinin hiç işlenmediği görülmüştür. Resimli çocuk kitaplarının görsellerinde en az değer olarak sabır değeri işlenirken, adalet, dürüstlük, öz denetim, saygı, vatanseverlik değerlerine hiç değinilmediği tespit edilmiştir.

Öneriler

- Araştırmadan hareketle ulaşılan bulgular sonucunda vatanseverlik değerine hiç rastlanılmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple, adalet, sabır, öz denetim, saygı ve dürüstlük değerlerinin yanı sıra vatanseverlik değerine de ağırlık verilmelidir.
- Eğitimin ailede başladığı göz önünde bulundurulursa, ailenin çocuğa alacağı kitaplar da önem kazanır. Bu sebeple değerler eğitimine ağırlık veren kitaplar tercih edilmelidir.
- Eğitim nasıl ki ailede başlıyorsa okulda da devam etmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin sınıflarına veya okul kütüphanelerine kitap seçimi yaparken değerler eğitimine ağırlık vermeleri gerekmektedir.
- Değer eğitimi, kitapla kazanan çocuğun öğrendiklerini günlük hayatına yansıtmasını sağlamak için ebeveynler ve öğretmenler iş birliği yapmalı, öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesini de sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Aydın, İ.; Öksüz, A. (2021). Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 579-619.
- Büyüköztürk, Ş.; Kılıç Çakmak, E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş.; Demirel, D. (2022). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Çelebi, M. (2022). *Nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Çetinkaya, F. Ç. & Durmaz, M. (2020). Çeviri resimli çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 945-959.
- Çevik, A. ve Güneş, F. (2017). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 272-286.
- Durmaz, M. & Yorulmaz B. (2022). Ödüllü resimli çocuk kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED*, Cilt/Volume 4, (7), 519-548.
- Eryılmaz, S., & Deniz, G. (2019). Türkiye’de programlama eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir betimsel analiz çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(4), 319-338.
- Gençer, G. & Doğan-Kahtalı, B. (2022). Şermin Yaşar’ın çocuk kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies -Education*, 17(3), 407-421.
- Gözel, Ü. ve Dinçer, B. (2021). Birinci sınıf hayat bilgisi dersi okulumuzda hayat ünitesinde yer alan değerlerin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(34), 1063 – 1094.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar ilkeler teknikler*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 1(1), 68-86.
- MEB, (2022). Hayat bilgisi dersi öğretim programı. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Oğuzkan, F. (1983). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. (4.Baskı). Ankara: PEGEM
- Pilav, S. ve Orhan, M. (2020). 6 – 12 Yaş Grubu TÜBİTAK Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Yönünden İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3); 434-453.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*, Ankara: TUDEM Yayınları.
- Yazıcı, M. (2013). Değerler eğitimine gönüllü katılan öğretmenlerin profili ve görüşleri. *International Journal of Social Science* , 6(2): 995-1023.

Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi

TrDoi No: 10.26023458

Cilt: 8, No: 1

Yıl: 2024

ISSN: 2602- 3458

Vol: 8, No: 1
Year: 2024
ISSN: 2602-
3458

International Journal of Leadership Training

TrDoi No: 10,26023458

